

PSIXOTROP DƏRMAN VASITƏLƏRİ

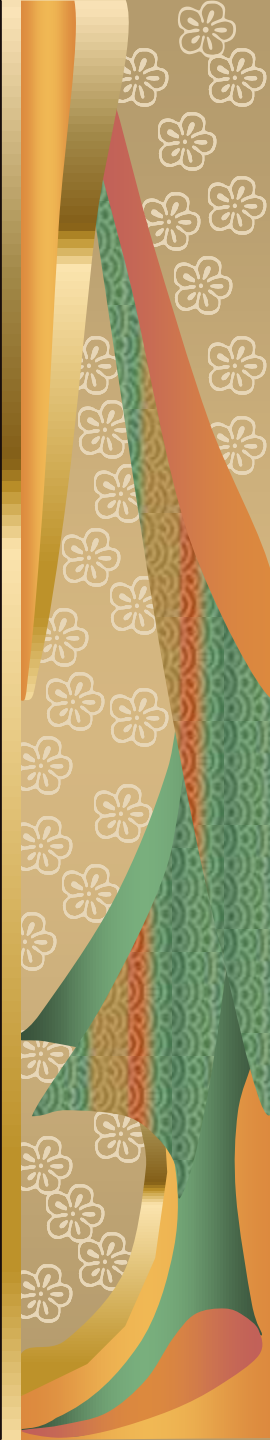
Psixotrop maddələr – psixi fəaliyyətə (emosiya, əhval-ryhiyyə, təfəkkür, davranış) təsir edərək pozğunluqları aradan qaldırır.

- I. Psixoleptik vasitələr (sakitləşdirici və deprimizəedici təsirlilər): neyroleptiklər, trankvilizatorlar, normotimiklər**

- II. Psixoanaleptik vasitələr (aktivləşdirici, oyandırıcı təsirə malik olanlar): antidepressantlar, psixostimulyatorlar, nootrop vasitələr**

- III. Psixodizleptiklər (psixomimetik təsirlilər)**

Klinik prinsiplərə əsasən təsnifat:

- **Antipsixotik vasitələr (neyroleptiklər)**
- **Anksiolitiklər (trankvilizatorlar)**
- **Antidepressantlar (timoleptiklər)**
- **Normotimiklər (manyakal vəziyyətlərdə işlədilən vasitələr)**
- **Psixostimulyatorlar**

Neyroleptiklər

Farmakodinamika:

1. Psixotrop effekt:

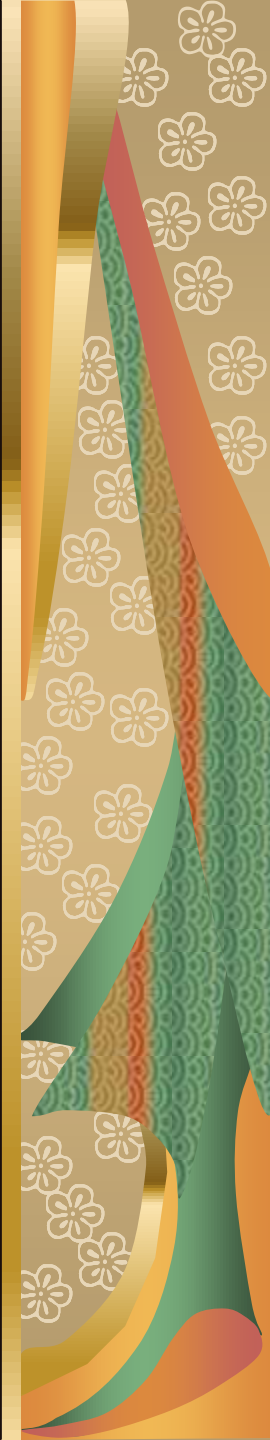
antipsixotik psixotrop təsir - aqressivlik, sayıqlama, hallüsinasiya hallarını ləngidir;

neyroleptik psixotrop təsir – emosional soyuqqanlılığı aradan qaldırır;

sedativ təsir – aminazin, levomepromazin, haloperidol, droperidol, triflüperidol güclü sedativ təsire malikdir.

2. Neyrotrop effekt: skelet əzələlərinin tonusunu aşağı salır.

2. Vegetatrop effekt: qusma əleyhinə təsir və hıçqırığı aradan qaldırır, arterial təzyiği və temperaturu aşağı salır.

Əlavə təsirləri:

1. **Ekstrapiramid pozğunluq** və ya dərman parkinsonizmi; xlorprotiksen, perisiazin, sulpirid, klozapin, risperidon nadir hallarda yaradır.
2. **Effektiv vəziyyətlər** – depressiya, əmmə, udma reflekslərinin ləngiməsi, yenidoğulmuşlarda tənəffüs mərkəzinin ləngiməsi.
3. **Arteral hipotoniya, taxikardiya;** aminazin, levomepromazin, xlorprotiksen qəbulu zamanı yaranır; AV və mədəcikdaxili keçiriciliyin ləngiməsi (fenotiazin törəmələri).

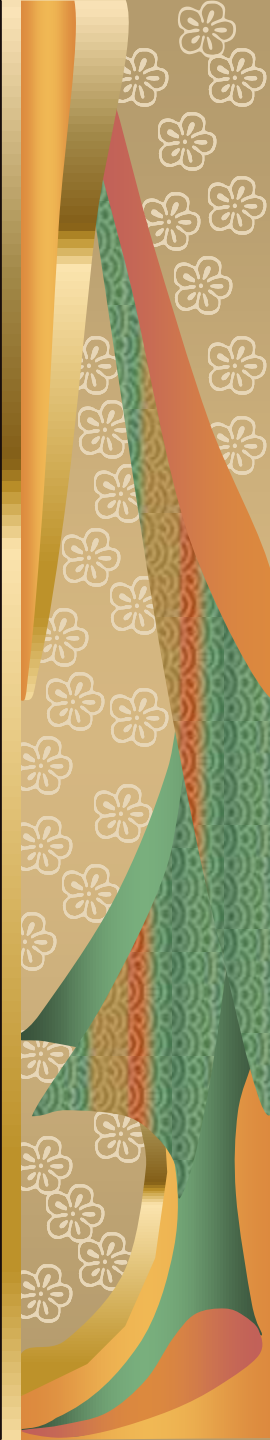

4. M-xolinolitik təsir - xolestaz, hepatotoksik təsir, qəbizlik, sidik kisəsi sfinktorlarının disfunksiyası, qlaukoma, midriaz, akkomodasiya pozğunluğu, ağızda quruluq, səsin xırıltılı olması, udmanın pozulması.

5. Teratogenlik

6. Menstrual tsikl pozğunluğu, ginekomastiya, seksual funksiya pozğunluğu.

7. Bədxassəli neyroleptik sindrom – hipertermiya, əzələ rigidliyi, labil AT, taxikardiya, tərləmə, düşüncə pozğunluğu, letallıq.

Göstərişlər:

- ✓ **Kəskin psixoz (şizofreniya, ağırreşitmə, qocalıq psixozu);**
- ✓ **Neyroleptanalgeziya;**
- ✓ **Bədxassəli hipertermiya;**
- ✓ **Yenidoğulmuşlarda pilorospazm (aminazin);**
- ✓ **Qusma halları (narkozla, sitostatiklərlə zəhərlənmə,**
- ✓ **şüa terapiyası);**
- ✓ **Uzunmüddətli hiçqırıq**
- ✓ **Ağ ciyər ödemi.**

Əks göstərişlər:

- **Böyrək və qaraciyər zədələnməsi**
- **Kollaps**
- **Miksödema**
- **Ürək qüsurları**
- **Tromboemboliya**
- **Bronxoektasiya**
- **Kəllə-beyin travması**

Trankvilizatorlar

- ❑ **Benzodiazepin törəmələri:** diazepam (seduksen, relanium, sibazon, valium), xlordiazepoksid (elenium, librium, tropium, xlozepid), okzazepam (tazepam, nozepam), lorazepam, medazepam (rudotel, nobrium, mezapam), fenazepam, tofizopam (qrandaksin), alprazolam (alpraks, ksanaks) və s.;
- ❑ **Propandiol törəmələri:** meprobumat, skutamil, izoprotan;
- ❑ **Oksazin törəmələri:** trioksalin;
- ❑ **Xinuklidin törəmələri:** oksilidin;
- ❑ **Siklooktandinlər törəməsi:** mebikar;
- ❑ **Difenilmetan törəmələri:** amizil;
- ❑ **QAYT törəmələri:** fenibut və s.

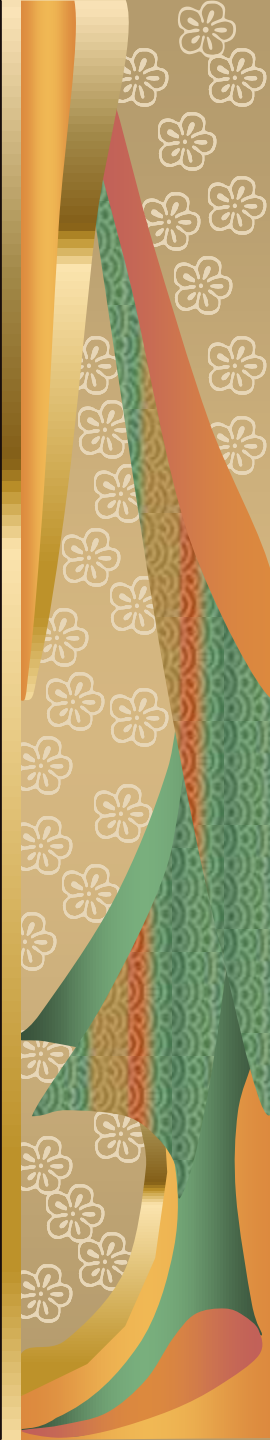
Farmakodinamika:

- 1. Psixotrop effekt: Anksiolotik, antifobik təsir-psixoemosional gərginliyi, həyacan, qorxu və narahatlığı aradan qaldırır; fenazepam, lorazepam, diazepam, xlordiazepoksid, meprobumat və amizil, sedativ təsiri az olanlar – medazepam (mezepam, rudotel, nobrium), oksazepam (tazepam, nozepam) və mebikar; stimələdici təsire malik olanlar – trioksazin, tidazepam, tofizepam.**
- 2. Neyrotrop effekt: skelet əzələlərinin tonusunu aşağı salır (diazepam, fenozepam).**
- 3. Vegetotrop effekt: arterial hipertenziya, aritmiyalar və digər psixosomatik xəstəliklərin müalicəsində işlədilir.**

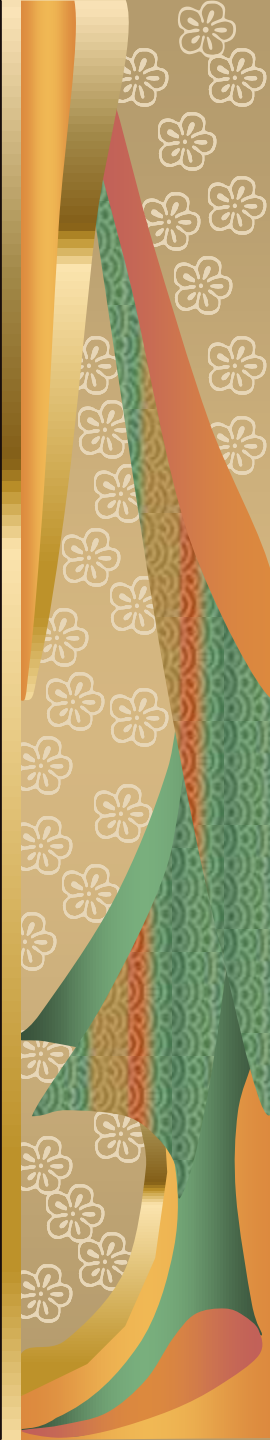
Əlavə təsirləri:

- Diqqət və yaddaş pozğunluğu;
- yuxululuq, əzələ zəifliyi və yerişin dəyişməsi;
- tolerantlıq və asılılıq;
- teratogen təsir;
- qaraciyər transaminazlarının aktivliyinin artması, sarılıq, dispeptik pozğunluqlar;
- birdən-birə kəsilməsi oyanıqlıq, yuxululuq, doza artıqlığı isə tənəffüs pozğunluğu və ölüm verə bilər
(antidotu - flümazepil)

Göstərişlər:

- Nevrozlar (kəkələmə, anoreksiya, enurez);
- Psixosomatik xəstəliklər;
- Qıcolmalar (epileptik status - diazepam), əzələ spazmı;
- Yuxusuzluq (lorazepam, nitrozepam (eunoktin));
- Ataralgeziya, premedikasiya.

Sedativ vasitələr

- **Brom vasitələri – natrium və kalium bromid;**
- **Bitki mənşəli vasitələr – pişikotu, damotu, passiflora, pion;**
- **Kombinə olunmuş vasitələr - korvalol, valokardin.**

Brom vasitələri bromizmə (zökəm, bronxit, gastroenterokolit, konyunktivit, ümumi zəiflik, nitqin ləngiməsi, yuxululuq, yaddaşın zəifləməsi, ataraksiya, dəri qaşınması, qızılıcaya və skarlatinayabənzər səpgilər, bradikardiya) səbəb olurlar.

